

Diakonissa-
laitos

Opiskelijan polku vammaisalan asiantuntijaksi

Askeleet oppilaitosten
ja työelämän yhteistyön
vahvistamiseen

DIAKONISSALAITOKSEN OPAS 2026

UUDISTUVA
VAMMAISTYÖ

Euroopan unionin
osarahoittama

**Diakonissa-
laitos**

Diakonissalaitoksen opas 2026

Kirjoittajat: Johanna Siitonen ja Heli Sutinen

Julkaisija: Diakonissalaitos

Kannen kuva: Sami Siilin / Sami Siilin Photography

Kuvitus: Sanna Mander

Ulkoasu: Inari Savola / Noon Kollektiivi

Taitto: Kati Lomma-Ketonen

ISBN 978-952-7667-04-0

© Diakonissalaitos 2026

Sisällys

Uudistuva ja moninainen vammaistyö Uudellamaalla	4
Lukijalle	5
Hetkiä vammaisalan urapoluilta	6
Yhteistyö vahvistaa vammaisalan vetovoimaa	7
Mallin yhteiskehittämisen menetelmät ja osallistujat	8
Opiskelijan polku vammaisalan asiantuntijaksi	9
1. Innostun ja haen sote-alan koulutukseen	10
2. Saan ensituntumaa vammaisalaan	11
3. Koulutus ja työssäoppiminen vahvistavat sitoutumistani	13
4. Siirryn opinnoista työelämään	19
5. Vahvistan ja jaan vammaisalan asiantuntijuuttani	22
Hetkiä vammaisalan urapoluilta	25
Lopuksi	26

Uudistuva ja moninainen vammaistyö Uudellamaalla

Uudistuva ja moninainen vammaistyö Uudellamaalla -hankkeen tavoitteena oli lisätä vammaisalan vetovoimaa, työssä viihtymistä ja työyhteisöjen monimuotoisuutta kehittämällä työelämän ja koulutuksen rakenteita. Yhteiskehittämiseen kutsuttiin mukaan vammaistyön yhteisöjä ja opiskelijoita.

Hankkeessa kehitettiin uusia ratkaisuja vammaisalan veto- ja pitovoiman vahvistamiseksi. Tällä tarkoitetaan mielikuvia, työskentelytapoja ja positiivisia työkuulttuurin rakenteita, jotka houkuttelevat uusia työntekijöitä alalle ja sitouttavat heitä pysymään sillä.

Yhteishanke toteutettiin vuosina 2023–2026 ja sitä koordinoi päätoteuttajana Diakonia-ammattikorkeakoulu (Diak). Hankkeen osatoteuttajat ovat Diakonissalaitos, Kirkkopalvelut ry:n STEP-koulutus, Tukena-säätiö ja Suomen Diakoniaopisto. Hanketta osarahoittaa Euroopan sosiaalirahasto (ESR+).

Tutustu ja ota materiaalit käyttöön!

Kaikki oppaan vinkeissä mainitut Uudistuva ja moninainen vammaistyö Uudellamaalla -hankkeessa kehitetyt materiaalit löydät näiden linkkien takaa:

- **Ammattilaisille ja opiskelijoille suunnatut materiaalit**
- **Ohjaajille ja opettajille suunnatut materiaalit**

Lukijalle

Tämä opas tarjoaa näkökulmia ja käytännön vinkkejä sellaiseen työelämän ja oppilaitosten yhteistyöhön, jonka suunnittelun ja toteutuksen keskiössä ovat opiskelijoiden tarpeet, kokemukset ja motivaatiot.

Jokaisella vammaisalan laajennetun yhteisön jäsenellä on tärkeä rooli opiskelijan oppimisessa, vahvuuksien löytämisessä, innostamisessa ja lopulta sitoutumisessa vammaistyyöhön.

Opiskelijan polku vammaisalalle alkaa usein halusta auttaa tukea tarvitsevia ihmisiä ja löytää tätä motivaatiota vastaava merkityksellinen ammatti. Tästä polku etenee koulutuksen, kokemusten sekä yhteisön tuen kautta kohti vahvistuvaa ammatillista identiteettiä ja asiantuntijuutta. Polun eri vaiheet linkittyvät ja vaikuttavat toisiinsa. Tällöin oppiminen tai ammatillinen kasvu eivät etene aina suoraviivaisesti, vaan aiemmat kokemukset muovavat myöhempiä ymmärrystä ja uudet arjen oivallukset puolestaan antavat syvyyttä jo opittuun.

Opiskelijan oppimispolkua kuvaavassa mallissa teemme näkyväksi sen, kuinka jokaisella vammaisalan laajennetun yhteisön jäsenellä on tärkeä rooli opiskelijan oppimisessa, vahvuuksien löytämisessä, innostamisessa ja lopulta sitoutumisessa vammaistyyöhön.

Toimit sitten sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksen opettajana tai vammaisalan työelämäharjoitteluiden ohjaajana, toivomme, että löydät tästä oppaasta itsellesi jo tuttujen havaintojen lisäksi myös liudan uusia ajatuksia. Vinkkaathan oppaasta myös kohtaamillesi opiskelijoille, joille hankkeessa tuotettu materiaali voi tarjota vertaista tarttumapintaa omiin kokemuksiin.

Opas on laadittu osana Euroopan sosiaalirahaston (ESR+) osarahoittamaa Uudistuva ja moninainen vammaistyö Uudellamaalla -hanketta 2023–2026.

Hetkiä vammaisalan urapoluilta

Nämä hetket on koostettu opiskelijoiden ja vammaisalan ammattilaisten jakamista kokemuksista omalta polultaan kohti vammaisalan asiantuntijuutta. Voit löytää tarinoista niitä asioita, jotka vahvistavat vammaisalan veto- ja pitovoimaa ja joihin työelämän ja oppilaitosten yhteistyöllä voidaan vaikuttaa.

Innostava työelämän ja oppilaitoksen yhteistyö

” Olin hoiva-avustajaopiskelijana ohjaamassa ryhmätoimintaa kehitysvammaisten ihmisten asumisyksikössä. Se oli minun ensimmäinen kokemukseni vammaistyöstä. Siellä asiakkaat eivät osanneet puhua tai välttämättä keskustella. Opin paljon myös suomen kieltä, kun oli paljon suomalaisia työkavereita. Se oli hyvä kokemus, joten jatkoin siellä harjoitteluun.

Matalan kynnyksen kokemukset

Tietoon ja motivaatioon perustuvat valinnat

” Ollessani työharjoittelussa, huomasin ajautuvani työskentelemään aina erityislasten kanssa. Huomasin myös, että olin aina nimettynä tietyn lapsen henkilökohtaiseksi tueksi, ohjaukseen ja avustamiseen. Siitä lähti ajatus, että voisin työskennellä kehitysvammaisten parissa. Aiemmin en oikeastaan ollut asiaa miettinyt.

Turvallinen ilmapiiri kielen oppimiselle

Yhteisöön kuulumisen kokemus

Asiakkaiden kokemososaamisen arvo

” Päädyin vammaisalalle, kun tuttava suositteli omasta yksiköstään avointa työpaikkaa. Kävin tutustumassa yksikköön ja huomasin, että vammaisalahan on ihan erilaista, kuin mitä olen aiemmin tehnyt. Ja huomasin siinä, että tää on ihan parasta, kun asiakkailta saa niin suoran ja välittömän palautteen. Alalla on niin paljon opittavaa, kun asiakasryhmiä on niin paljon. Miehenä täällä on myös tietty hyöty varsinkin haastavissa tilanteissa: pelkällä olemuksella voin rauhoittaa tilanteita. Mun mielestä tänne alalle tarvitaan monenlaisia ihmisiä!

Kannustus ja motivoivat esimerkit

Omien vahvuuksien tunnistaminen

Onnelliset sattumat

Yhteistyö vahvistaa vammaisalan vetovoimaa

Opiskelijan polku vammaisalan osaajaksi -malli rakentuu alan veto- ja pitovoimaa vahvistavista oppilaitoksen ja työelämän yhteistyön tavoista.

Näiden työtapojen keskiössä ovat opiskelijan seuraavat tarpeet:

1. Työelämän ja oppilaitoksen yhteistyö, joka innostaa hakemaan sosiaali- ja terveysalan opintoihin.
2. Työelämän ja oppilaitoksen yhteistyö, joka mahdollistaa opiskelijalle ensituntuman vammaisalaan.
3. Työelämän ja oppilaitoksen yhteistyö, jossa sekä koulutus että työssäoppiminen vahvistavat opiskelijan sitoutumista vammaisalaan.
4. Työelämän ja oppilaitoksen yhteistyö opiskelijan siirtyessä opinnoista työelämään.
5. Työelämän ja oppilaitoksen yhteistyö, kun vammaisalan asiantuntijuus vahvistuu ja leviää vammaisalan laajennetussa yhteisössä.

Tämän lisäksi jokaisella opiskelijan polulla kohtaavalla ihmisellä on mahdollisuus vaikuttaa toistensa kasvuun sekä ammatillisesti että yhteisön jäsenenä. Kokenut asiantuntija voi omalla esimerkillään ohjata ja innostaa työssäoppimisjaksolla olevaa opiskelijaa. Vastavuoroisesti opiskelijan tuoreet näkökulmat ja kysymykset voivat herättää pitkään vammaisalalla työskennelleessä uusia oivalluksia omasta työstä. Näin yksilölliset oppimisen ja kehittymisen polut kietoutuvat yhteen toisiaan vahvistaen.

Jokaisella opiskelijan polulla kohtaavalla ihmisellä on mahdollisuus vaikuttaa toistensa kasvuun sekä ammatillisesti että yhteisön jäsenenä.

Näin malli syntyi

Oppaassa kuvatut opiskelijoiden ja eri toimijoiden yhteistyön tarpeet ja keinot perustuvat Uudistuva ja moninainen vammaistyö Uudellamaalla -hankkeessa vuosien 2023–2026 aikana toteutetun yhteiskehittämisen ja pitkälti yli sadan kohtaamisen antiin. Mallin muotoiluun osallistui sosiaali- ja terveysalan opiskelijoita ja opettajia sekä vammaisalan yhteisöjen työntekijöitä ja asiakkaita. Mallin sisältöön vaikuttivat myös kaikki hankkeen osatoteuttajat ja julkaistut materiaalit.

Oppaan sitaatit on poimittu vammaisalan ammattilaisten terveisistä opiskelijoille. Terveisiä kerättiin osana hankkeen toteuttamaa kyselyä keväällä 2023.

Mallin yhteiskehittämisen menetelmät ja osallistujat

29

tapaamista

- tarpeiden
- keinojen
- motivaatioiden
- vahvuuksien
- yhteistyön paikkojen

kartoittamisen
merkeissä.

Projektissa
parasta oli minun
ensimmäinen kokemus
kehitysvammaisten
kanssa.

9 opiskelijoiden
haastattelua

5 kokemusosaaja-
valmennuskertaa

2 opettajien
haastattelua

1 ammattiohjaajien
haastattelu

2 perehdytystiimin
ideointitapaamista

1 VAHVA-materiaalin pilotti
lähihoitajaopiskelijoille

8 hoiva-avustajaopiskelijoiden
aktiviteettia palveluyksiköissä

1 oppilaitoksen ja palvelu-
yksiköiden työpaja

137

osallistujaa

103 opiskelijaa

23 vammaisalan työntekijää

6 vammaispalvelujen asiakasta

3 sote-alan opettajaa

2 sote-alan ammattiohjaajaa

Tänne oli aina kiva
tulla. Kiva tunnelma.
Ja oli hyvä harjoitella
puhumista ja oppia
samalla lisää kieltä.

Tärkeä ja
käytännönläheinen
teema. Hyviä ideoita
myös omaan
työhön.

Opiskelijan polku vammaisalan asiantuntijaksi

1

Innostun ja haen sote-alan koulutukseen

Ohjauduin itse alalle sattuman kautta...

...mutta huomasin, että sillä on valtava merkitys, mistä lähtökohdista tai arvoilla teen työtäni.

Ensimmäinen ajatus kohti vammaisalalla työskentelyä syntyy usein halusta tehdä työtä, joka on itselle merkityksellistä. Monia tulevia sosiaali- ja terveysalan opiskelijoita motivoi auttamisen halu, verrattain hyvä työllisyystilanne sekä omakohtaiset kokemukset vammaisten ihmisten arjesta. Näin syntyy kiinnostus alaa kohtaan ja halu vaikuttaa tukea tarvitsevien ihmisten hyvinvointiin ja osallisuuden toteutumiseen.

Mielikuvaan sosiaali- ja terveysalasta vaikuttaa julkisen keskustelun lisäksi se, kuinka me puhumme työstä omassa lähipiirissä, työpaikkojen kahvipöytäkeskusteluissa tai esimerkiksi opiskelijoille suunnatuilla messuilla. Myönteinen, arvostava ja aitoa arkea kuvaava keskustelu vahvistavat käsitystä vammaistyöstä varteenotettavana uravaihtoehtona tasavertaisesti muiden alojen rinnalla.

Tarpeitani ovat:

- Minulle on tärkeää toisten auttaminen, työn merkityksellisyys sekä työllistymisvarmuus.
- Minulla voi olla jo omakohtaisia kokemuksia vammaisen ihmisen arjesta esimerkiksi läheisen kautta. Tästä syystä haluan vaikuttaa laajemminkin tasa-arvoisen yhteiskunnan rakentumiseen ihan käytännössä.

Miksi tämä on tärkeää?

- Nämä antavat minulle aidon motivaation alan koulutukseen hakeutumiseen.

Millaista oppilaitoksen ja työelämän yhteistyötä tähän tarvitaan?

- Pitäkää sekä yhdessä että erikseen yllä myönteistä, kannustavaa ja vammaistyön arjen näköistä keskustelua.
- Hyödyntäkää sopivia menetelmiä vammaisalan mahdollisuuksista kertomiseen.

Saan ensituntumaa vammaisalaan

Moni on tullut alalle epäillen, mutta rakastunut siihen ja jäänyt pysyvästi.

Uskaltaisinko lähteä kokeilemaan...

Opintojen alkuvaiheessa opiskelija tutustuu vammaisuuden käsitteeseen, merkitykseen ja monimuotoisuuteen. Teoriatieto yhdistyy käytännön kokemuksiin, kun opiskelija kohtaa tukea tarvitsevia ihmisiä ja vammaistyon ammattilaisia esimerkiksi vapaaehtoistoiminnan, matalan kynnyksen toimintojen tai työssäopimisen aikana.

Opiskelija oppii tarkastelemaan vammaisuutta osana yhteiskuntaa ja pohtimaan, miten ympäröivät asenteet ja rakenteet vaikuttavat osallisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen. Opintojen rakenne tukee myös vammaisalan löytämistä eräänlaisten ”onnellisten sattumien” kautta. Tällöin opiskelija päätyy alalle sattumalta, mutta löytää sieltä pysyvän kiinnostuksen ja merkityksen.

Kun opiskelijalla on mahdollisuus osallistua alan yhteiskehittämiseen jo opintojen aikana, hän pääsee näkemään vammaistyon vetovoimaisena yhdessä oppimisen ja vaikuttamisen alustana.

Vinkki!

Käsitelkää yhdenvertaisuutta ja erilaisuutta SAUMA-materiaalin avulla.

Kun opiskelijalla on mahdollisuus osallistua alan yhteiskehittämiseen jo opintojen aikana, hän pääsee näkemään vammaistyon vetovoimaisena yhdessä oppimisen ja vaikuttamisen alustana. Parhaimmillaan tästä voi rakentua omaa ammatillisuutta ja yhteisön jäsenten keskinäistä luottamusta vahvistava työtapa: oman toiminnan kehittämiseen kutsutaan alusta alkaen ja tasavertaisesti mukaan ne, joiden arkeen lopputulos tulee eniten vaikuttamaan.

Opintojen alkuvaiheessa korostuu omien vahvuuksien ja arvojen tunnistaminen: mikä minua motivoi, mitä osaan ja millainen työntekijä haluan olla? Näiden kysymysten pohtiminen yhdessä sekä opiskelija- että työyhteisöjen kanssa luo perustan myös ammatilliselle kasvulle.

Tarpeitani ovat:

- Minulle on tärkeää saada riittävästi teoria- tietoa vammaisuuden käsitteestä, merkityksestä ja monimuotoisuudesta. Haluan ymmärtää, kuinka nämä kytkeytyvät yksilön toimijuuteen ja osallisuuteen.
- Kaipaan heti opintojen alkuvaiheessa tilaisuuksia ja tapoja tunnistaa sellaisia vahvuuksiani, jotka ovat arvokkaita sosiaali- ja terveysalalla.
- Koen tärkeänä vammaistystä tekevien ammattilaisten ja tukea tarvitsevien ihmisten kohtaamisia mahdollistavan yhteistyön vammaisalan yksiköiden kanssa.
- Minua hyödyttää, jos opintojen rakenteissa on huomioitu mahdollisuudet tutustua vammaistytöön myös ennakoimattomien tai epäsuorien reittien kautta.
- Kaipaan kannustusta ja motivoivia koke- musesimerkkejä, jotta rohkaistun hake- maan työssäoppimisjaksolle vammaistytön yksiköihin.

Vinkki!

Hyödyntäkää VAHVA-materiaalia, joka auttaa tunnistamaan yhteisön jäsenten yksilöllisiä sekä ammatillisia vahvuuksia.

Miksi tämä on tärkeää?

Kun valitsen osaamisalaani, pystyn tekemään sen riittävään tietoon ja aitoon motivaatioon perustuen.

Saan kokemuksen, että kuulun vammaisalan yhteisöön ja olen tervetullut oppimaan.

Koen, että osaan ja olen hyvä jossain. Tämä vahvistaa kokemustani siitä, että tekemiselläni on merkitystä.

Vahvuuksieni tunnistaminen auttaa näkemään, että juuri minun luonteenvahvuuteni, osaamiseni, taustani, arvoni ja kokemukseni voivat olla hyödyllisiä vammaisalan työtehtävissä.

Tämä on ala, jota ei voi sanoa kuvailla. Se pitää kokea!

Vinkki!

Muistathan kutsua alusta saakka opiskelijoita mukaan oppilaitoksen ja työelämän yhteistyön kehittämiseen yhdessä palvelujen asiakkaiden, työntekijöitten ja muun verkoston kanssa.

Näin mahdollistat ensituntuman vammais- alaan työelämän ja oppilaitoksen yhteis- työllä

- Hyödyntäkää sopivia menetelmiä koko yhteisön vahvuuksien tunnistamiseen.
- Edistäkää työtapoja, joissa jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa itseään ja alan tulevaisuutta koskeviin asioihin.
- Järjestäkää palveluyksiköissä tapahtumia, joissa opiskelijat pääsevät suunnittelemaan, kokeilemaan ja ohjaamaan matalan kynnyksen ryhmätoimintaa asiakkaille myös ilman opintoihin kuuluvaa tiukkaa arviointia.
- Luokaa vapaaehtoistoiminnan rakenteita, joissa myös opiskelijoilla on mahdollisuus toimia erilaisissa vapaaehtoistehtävissä osana vammaisalan yhteisöjä.

Koulutus ja työssäoppiminen vahvistavat sitoutumistani

Työssäoppimisjaksoilla opiskelija saa konkreettisen kosketuksen alan arkeen. Työyhteisö, asiakkaat ja opettajat tukevat opiskelijaa tavoitteellisesti ja kannustavasti, jotta hän kokee olevansa toivottu ja arvostettu osa tiimiä.

Työssäoppimisjakson alkuvaiheessa opiskelijalla on lupa havainnoida, seurata ja kokeilla turvallisesti kokeneemman työntekijän ohjaamana. Vähitellen vastuuta annetaan opiskelijalle enemmän ja hän alkaa toimia myös itsenäisemmin. Empaattinen vuorovaikutus sekä puhetta ja kommunikaatiota tukevien menetelmien käyttäminen auttavat ymmärtämään asiakkaiden tarpeita ja oikeutta elää omannäköistä elämää.

Et ole ikinä täysin valmis. Koko ajan opit uusia asioita...

...moni opiskelija on oppinut tämän harjoittelussa, ennakkoluulojen karistessa.

Työssäoppimisjaksojen ja koulutuksen kokonaisuus sitouttaa opiskelijan alaan, auttaa näkemään sen merkityksen sekä yksilön, että yhteiskunnan kannalta ja luo pohjan ammatilliselle identiteetille.

”

Tämä vaihe vahvistaa opiskelijan ammatillista itseluottamusta, ymmärrystä alan eettisistä periaatteista ja kokemusta työn merkityksellisyydestä.

Tarpeitani ovat:

- Kokemus siitä, että työyhteisö ja opettaja haluavat minun onnistuvan.
- Oppiminen osana palveluyksikön yhteisöä, yhdessä työtä tehden ja yksikön arkea eläen.
- Riittävä palaute työssäoppimisen ohjaajalta, asiakkailta sekä opettajalta.
- Mahdollisuus kokeilla ja oppia uutta palautteen perusteella.
- Tunnistettujen vahvuuksieni hyödyntäminen ja edelleen niissä kehittyminen.
- Asiakkaiden empaattinen kohtaaminen sekä puhetta ja kommunikaatiota tukevien menetelmien hyödyntäminen.

Teen tätä työtä arvokkaan arjen ja ihmisoikeuksien puolesta.

Miksi tämä on tärkeää?

- En halua kokea pettymystä. On tärkeää, että työssäoppiminen vahvistaa alalle hakeutumisen motivaatiota myös käytännössä niin, että työtavat eivät ole ristiriidassa omien arvojeni kanssa.
- Näen käytännössä, että työlläni on merkitystä asiakkaille sekä koko vammaisalan laajennetulle yhteisölle.
- Jotta pystyn kehittymään itselleni sopivassa tahdissa ja saan siihen riittävästi tukea.
- Jotta osaisin omalta osaltani tukea asiakkaiden osallisuutta heidän omassa arjessaan, yhteisössään ja laajemminkin yhteiskunnassa.
- Jotta pystyn tukemaan asiakastani elämään omannäköistä elämää.

Vinkki!

Kokeilkaa yhteisöllisen opiskelijan ohjaustiimin mallia. Lue lisää seuraavalta sivulta.

Näin vahvistat opiskelijan sitoutumista oppilaitoksen ja työelämän yhteistyöllä

- Tukekaa opiskelijaa yhteistyössä työssäoppimisjakson tavoitteiden saavuttamisessa työssäoppimispaikan yhteisön arjen näköisten ja hyväntahtoisten kohtaamisen keinoin.
- Muistakaa myös asiakkaiden kokemuksien merkitys opiskelijan ohjaamisessa ja asiakaslähtöisten työtapojen sisäistämisessä.

En halua kokea pettymystä. On tärkeää, että työssäoppiminen vahvistaa alalle hakeutumisen motivaatiota myös käytännössä niin, että yksikön työtavat eivät ole ristiriidassa omien arvojen kanssa.

Mikä opiskelijan yhteisöllinen ohjaustiimi?

Mallin inspiraationa toimi kehittämiseen osallistuneiden asiakkaiden ajatus siitä, että kehitysvammaisilla henkilöillä on sekä halua että kykyä osallistua aktiivisesti uusien opiskelijoiden ohjaukseen.

Tiimin perusajatus tai -tehtävät eivät sinänsä ole uutta. Uudenlaisen siitä tekee vammaispalvelujen asiakkaan kokemusäänen kuuleminen tasavertaisesti ja suunnitelmallisesti myös perehdytysprosessissa. Opiskelijan yhteisöllinen ohjaustiimi on siis tapa toteuttaa opiskelijan ohjaus yhdessä palveluyksikön asiakkaiden ja työntekijöiden sekä oppilaitoksen opettajien kanssa. Tavoitteena on varmistaa opiskelijan merkityksellinen ja alan vetovoimaa vahvistava oppimiskokemus.

Opiskelijan yhteisöllisenä ohjaustiiminä toimimisen hyötyjä ovat

- Opiskelijan vahvuudet ja oppimisen tuen tarpeet tunnistetaan paremmin.
- Yhteisöllisen ohjaustiimin vastuut ja osaamiset tukevat opiskelijan oppimista suunnitelmallisesti ja opiskelijan tarpeiden mukaisesti.
- Hyvin toimiva ohjaustiimi tukee sekä opiskelijaa että asiakasta ja vahvistaa koko vammaisalan yhteisöä.

On hyvä muistaa

Opiskelijan työssäoppimista ohjaavat aina voimassa olevat ammattitaitovaatimukset, arviointikriteerit, näytösuunnitelma sekä esimerkiksi yhteydenpidon ja yksikön työvuorosuunnittelun käytännöt. Tässä oppaassa keskitymme opiskelijan yhteisöllisen ohjaustiimin tehtäviin ja sellaiseen yhteiseen asenteeseen, jossa koko tiimin osallisuus, vastuun jakaminen ja mielekäs tekeminen ovat keskiössä.

Kun yhteisössä oma tekeminen tuntuu aidosti tärkeältä, omaa osaamista vastaavalta ja oma kädenjälki myös näkyy siinä konkreettisesti, tukee se myös itsetuntoa ja itsenäisyyttä.

Vinkki!

Opiskelijan yhteisöllinen ohjaustiimi-mallia voidaan soveltaa myös uuden työntekijän perehdyttämiseen.

Ohjaustiimi muodostuu seuraavista henkilöistä:

Opiskelijan yhteisöllisen ohjaustiimin yhteiset tavoitteet

- Opiskelijan työssäoppimisjakson sisältö ja tavoitteet ovat kaikilla tiedossa.
- Perehdytyksen ja ohjauksen aikataulu vaiheet ovat sovittuina ja kaikilla tiedossa.
- Koko ohjaustiimin yksilölliset vahvuudet on tunnistettu, sanoitettu ja otettu aktiivisesti käyttöön.

Säännölliset ohjaustiimin tapaamiset

- Arvioimme opiskelijan edistymistä suhteessa harjoittelun tavoitteisiin.
- Sovimme ohjaamisen ja perehdyttämisen seuraavat konkreettiset tarpeet ja askeleet sekä ohjaustiimin vastuut.
- Annamme vastavuoroista palautetta, joka voi olla sanallista, eleisiin perustuvaa tai kirjallista.

Opiskelijan rooli

- Otan itse aktiivisesti vastuuta oppimisestani.
- Hyväksyn, ettei kaikkea voi osata kerralla.
- Harjoittelen monipuolisesti erilaisia tehtäviä vaihteittain.
- Varmistan rohkeasti, jos jokin asia on jäänyt epäselväksi.
- Arvioin omaa toimintaani ja oppimistani esimerkiksi oppimispäiväkirjan avulla.
- Otan palautetta vastaan ja hyödynnän sitä oppimisessani.
- Annan myös itse palautetta ohjaustiimille.
- Tuon esiin havaintojani ja kehittämis ehdotuksia palveluyksikön toimintaan.

Oppimisen vaiheet

Vinkki!

Opiskelijalle on tärkeä oppimiskokemus, kun ohjaustiimin asiakasjäsen voi osallistua tiimin työskentelyyn ohjaajan tukemana sekä tarvittaessa puhetta ja kommunikaatiota tukevia menetelmiä hyödyntäen.

Opettajan rooli

- Huomioin tutkinnonosan ammattitaitovaatimukset työelämässä oppimisessa.
- Osallistun ohjauskeskusteluun ja näytön jälkeiseen arviointikeskusteluun.
- Annan palautetta yhdessä työpaikkaohjaajan kanssa.
- Vastaan työelämässä oppimisen jakson kokonaisuudesta ja osaltani opiskelijan riittävästä tuesta.
- Vahvistan työelämän ja oppilaitoksen välistä verkostoyhteistyötä.

Asiakkaan rooli

Hyödynnän kokemusosaamistani kertomalla esimerkiksi

- siitä, miten haluan tulla kohdatuksi
- päivärytmistäni ja päiviini liittyvistä tuen tarpeistani ja toiveistani
- apuvälineistäni ja siitä, kuinka arkeani voidaan tukea esteettömäksi
- minulle tärkeistä asioista ja harrastuksista
- elämästäni vammaisena ihmisenä yhteiskunnassa ja palvelujärjestelmässä.

Annan palautetta omalla tavallani

Yksikön työntekijöiden roolit

- Vastaamme perehdytyksen rakenteesta.
- Huolehdimme, että opiskelija kokee olonsa turvallisiksi ja osaksi työyhteisöä.
- Jaamme perehdytykseen liittyvän tiedon ja käytännöt työyhteisölle.
- Tuomme esiin opiskelijan vahvuudet tehtäviä suunniteltaessa.
- Ohjaamme käytännössä eli näytämme, opastamme ja annamme palautetta.
- Toimimme esimerkkinä hyvántahtoisesta kohtaamisesta.
- Rohkaisemme opiskelijaa havainnoimaan ja ehdottamaan kehittämiskohteita.
- Vastaamme, että ohjaustiimin jäsenenä toimiminen on asiakkaalle aina turvallista ja tuettua.

Siirryn opinnoista työelämään

Oma persoona
on työssä
vahvuutesi.

Opintojen jälkeen työuran alkuvaiheessa keskeistä on kiinnittyminen työyhteisöön. Kuulumisen tunne ja yhteisön tuki ovat ammatillisen kasvun perusta. Mentorointi, työparityöskentely ja kokemosaaajan tuki auttavat uutta työntekijää löytämään paikkansa, vahvistamaan osaamistaan ja saamaan varmuutta omaan toimintaansa.

Moniammatillisessa
tiimissä oppii,
kehittää ja kehittyy.

Laadukas perehdytys tarjoaa kokonais kuvan asiakkaiden tarpeista ja alan eettisistä periaatteista. Keskustelut esihenkilön, samoin kuin työkavereiden, asiakkaiden ja heidän läheistensä kanssa auttavat suuntaamaan omaa ammatillista kehitystä ja tunnistamaan vahvuudet ja kehittämiskohteet juuri tämänhetkisessä työssä. Tämä kaikki edistää työntekijää kehittymään vammaisalan asiantuntijaksi teoriatietoa, hiljaista tietoa, omia kokemuksia ja yksilöllisiä vahvuuksia yhdistäen.

Asiakastyössä uusi työntekijä näkee konkreettisesti oman työnsä vaikutukset yksilöiden ja yhteisöjen elämään. Tämä kokemus vahvistaa motivaatiota ja syventää käsitystä työn merkityksellisyydestä.

Mentorointi, työparityöskentely ja kokemosaaajan tuki auttavat uutta työntekijää löytämään paikkansa, vahvistamaan osaamistaan ja saamaan varmuutta omaan toimintaansa.

Tarpeitani ovat:

- Työyhteisöön kiinnittyminen ja porukkaan kuulumisen kokemus.
- Laadukas perehdytys, joka antaa kattavan käsityksen asiakkaiden yksilöllisistä tarpeista, arjen avustamisesta ja alan eettisistä periaatteista.
- Omien vahvuuksieni ja kehittämiskohteiden jatkuva tunnistaminen.
- Asiakastyö, jonka kautta näen konkreettisesti työni vaikutukset tukea tarvitsevien ihmisten ja vammaisalan laajennetun yhteisön arkeen sekä yhteiskuntaan.
- Oman ammatillisen suuntani löytämistä tukevat keskustelut esihenkilöni kanssa.

Kokemus porukkaan kuulumisesta luo perustan työhyvinvoinnilleni ja ammatilliselle kasvulleni.

Miksi tämä on tärkeää?

- Kokemus porukkaan kuulumisesta luo perustan työhyvinvoinnilleni ja ammatilliselle kasvulleni.
- Uutena työntekijänä tarvitsen paljon sekä tukea että sen hiljalleen tuomaa itsevarmuutta toimintaani.
- Jotta voin kokea pystyväni tekemään työni hyvin.
- Hyvän perehdytyksen avulla pystyn omalta osaltani edistämään asiakaslähtöistä, turvallista ja laadukasta työtä.
- Tämä kaikki vahvistaa edelleen motivaatiani, ammatillista identiteettiä ja kokemusta työn merkityksellisyydestä.

Näin sujuvoitatte opinnoista työelämään siirtymistä oppilaitoksen ja työelämän yhteistyöllä

- Muistakaa kokemusosaamisen, keskeneräisyyden ja vertaisuuden arvo ammattiosaamisen rinnalla. Lue tästä lisää seuraavalta sivulta!

Muista sosiaalipalveluista poiketen läsnä on ihmisen koko elinkaari.

5 syytä kokemusosaamisen hyödyntämiseen perehdytyksessä

Uudistuva ja moninainen vammaistyö Uudella- maalla -hankkeessa pilotoimme kokemusosaajavalmennusta, johon osallistui vammaispalveluiden asiakkaita ja ammattilaisia työpareina. Valmennuksessa olimme omien vahvuuksien tunnistamisen lisäksi muun muassa yhteisöön kuulumisen kokemusten ja ammatillisen identiteetin vahvistumisen teemojen äärellä. Sekä asiakkaiden että työntekijöiden elämän ja arjen kokemukset olivat näiden aiheiden keskiössä ja tavoitteena oli oppia hyödyntämään näitä kokemuksia opiskelijan tai uuden työntekijän perehdytyksessä.

1. **Roolijako pehmentyy.** Yhdessä tekeminen purkaa perinteistä auttaja-autettava-asetelmaa ja helpottaa näkemään toisen ihmisen arjen, kokemukset ja osaamisen tasavertaisina.
2. **Vertaisuus ja keskeneräisyys tekevät tilaa oppimiselle.** Erityisesti kehittyvällä suomen kielen taidolla työskentelevän kokemusosaajan osallistuminen uuden työntekijän tai opiskelijan perehdytykseen rakentaa turvallista ilmapiiriä. Se vähentää kielen opetteluun liittyvää mahdollista häpeää ja rohkaisee uusia työntekijöitä ja opiskelijoita puhumaan, kokeilemaan ja kysymään. Kaikkea ei tarvitse osata heti!
3. **Kokemuksien jakaminen tukee vammaisalan yhteisön arkea.** Tämä auttaa kaikkia käyttämään selkeää kieltä ja rakentamaan toimintatapoja, jotka tekevät arjen tilanteista sujuvampia. Samalla kokemusosaaminen lisää ymmärrystä erilaisille taustoille ja kulttuureille.

4. **Asiakkaan arki tulee tutuksi.** Kokemusosaajana toimiva asiakas pystyy kertomaan arjen makuisesti esimerkiksi uudelle työntekijälle tai sosiaali- ja terveysalan opiskelijalle omasta elämästään, vahvuuksistaan ja siitä, missä tarvitsee tukea. Tämä auttaa työntekijöitä ja opiskelijoita ymmärtämään oman työn merkitystä ja sitä, millaisista asioista asiakkaan hyvä arki rakentuu.
5. **Kokemuksien tuominen muun osaamisen rinnalle lisää motivaatiota.** Ihmisten kokemusten kuuleminen ja niiden merkityksen huomioiminen luovat arvostuksen ja yhteenkuuluvuuden tunnetta vammaisalan yhteisössä. Arvostus vahvistaa motivaatiota, lisää osallisuutta ja kasvattaa halua tehdä yhteistyötä.

Kehittyvällä suomen kielen taidolla työskentelevä kokemusosaaja voi auttaa työyhteisöä ymmärtämään, millainen puhe ja millaiset mukautukset auttavat kielen oppimisessa.

Vahvistan ja jaan vammaisalan asiantuntijuuttani

Mahdollisuus oppia osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden tukemisesta...

...eli arvokasta kokemusta kaikkeen sosiaalialan työhön.

Vammaisalan yhteisössä asiantuntijuus kehittyy ja vahvistuu, kun osaamista jaetaan avoimesti ja sekä ammattilaisten että palvelujen asiakkaiden näkemyksiä arvostetaan tasavertaisesti. Avoin vuoropuhelu, havainnointi ja kokeiluun kannustava toimintakulttuuri luovat tälle hyvän perustan. Osaamisen syventämisen ja sen jakamisen tulisi olla olennainen osa jokapäiväistä työtä.

Opiskelijoiden ohjaus opintopolun eri vaiheissa rakentuu tiiviistä yhteistyöstä työelämän ja oppilaitosten välillä. Yhteiset toimintamallit mahdollistavat sen, että kokeneemat työntekijät voivat suunnitelmallisesti tukea opiskelijoita ja uusia työntekijöitä sekä siirtää osaamistaan eteenpäin.

Opiskelijoiden ohjaus tukee ammatillista kehittymistä monin tavoin. Se auttaa sanoittamaan työn sisältöä, jäsentämään omaa osaamista ja tarkastelemaan totuttuja toimintatapoja uusista näkökulmista. Omien kokemusten jakaminen ja myönteiset kohtaamiset opiskelijoiden kanssa rohkaisevat erityisesti opintojen alkuvaiheessa olevia ja lisäävät alan vetovoimaa. Kokemus oman osaamisen arvostuksesta sekä mahdollisuus vaikuttaa omaan työhön vahvistavat motivaatiota, tukevat työssä jaksamista ja lisäävät työssä koettua merkityksellisyyden tunnetta.

Omien kokemusten jakaminen ja myönteiset kohtaamiset opiskelijoiden kanssa rohkaisevat erityisesti opintojen alkuvaiheessa olevia.

Tarpeitani ovat:

- Asiantuntijuuteni vahvistaminen laajen-
tussa vammaisalan yhteisössä ammattilais-
ten ja kokemusasiantuntijoiden osaamista
tasavertaisesti arvostaen ja hyödyntäen.
- Mahdollisuus syventää omaa ammatillista ja
kokemuksellista osaamistani.
- Mahdollisuus jakaa omia kokemuksiani
työssäoppimisesta eri vaiheissa opintoja
olevien opiskelijoiden kanssa.
- Pystyn tukeutumaan työpaikkani ja oppi-
laitoksen yhteisesti sovittuihin osaamisen
jakamisen rakenteisiin.
- Mahdollisuus vaikuttaa vammaisalan ke-
hittämiseen työroolista tai ammattinimik-
keestä riippumatta.
- Kaiken edellä mainitun hyödyntäminen
työelämän ja oppilaitoksen yhteistyössä.
Oppimispolun alkupäässä olevia opiske-
lijoita tukien - edelleen ja jatkuvasti alan
vetovoimaa vahvistaen!

Vammaistyössä pääsee
näkemään erilaisia
asiakkaita ja tapoja
kommunikoida.

Tämä on haastavaa
ja antoisaa
samaan aikaan!

Miksi tämä on tärkeää?

- Opiskelijoiden ohjaaminen auttaa puke-
maan sanoiksi oman työn sisältöä, vah-
vistaa omaa ammatillista ymmärrystä ja
mahdollistaa myös yksikön totuttujen
toimintatapojen arvioinnin ja kehittämisen
uusista näkökulmista.
- Pystyn rohkaisemaan erityisesti opintojen
alkuvaiheessa olevia opiskelijoita työelä-
män ja oppilaitosten yhteistyöllä sekä omia
kokemuksiani jakamalla.
- Hyväntahtoiset kohtaamiset opiskelijoiden
kanssa vahvistavat koko alan vetovoimaa
jatkuvasti ja pitkäjänteisesti.
- Motivaatiotani lisää kokemus siitä, että
omaa osaamistani arvostetaan työpaikalla
ja pääsen jakamaan sitä myös muille.
- Kun pystyn vaikuttamaan omaan työhöni,
on siihen helpompi myös sitoutua.

Näin vahvistatte ja jaatte vammaisalan asiantuntijuutta oppilaitoksen ja työelä- män yhteistyöllä

- Hyödyntäkää kokemusosaamista esimer-
kiksi työparityöskentelyn tai mentoroinnin
keinoin silloin, kun työpaikalla aloittaa uusi
työntekijä tai opiskelija, jonka suomen kie-
len taito on vielä kehittymässä.
 - Kutsukaa toisianne aktiivisesti ja matalalla
kynnyksellä mukaan monialaiseen yhteiske-
hittämiseen ja osaamisen jakamiseen.
 - Kutsukaa toisianne puolin ja toisin tutustu-
maan omaan työhönne: kun tunnetaan, niin
asioita tapahtuu!
- Löydät vinkkejä yhteiskehittämiseen seu-
raavalta sivulta!
- Kuunnelkaa opiskelijoiden tiedon ja koke-
musten tarpeita tarkasti: usein juuri ne arki-
työn rehelliset kokemukset, arvot ja motiivit
ovat niitä, jotka puhuttelevat ja lisäävät myös
kiinnostusta vammaisalaa kohtaan.

Opiskelijoiden ohjaaminen auttaa
pukemaan sanoiksi oman työn sisäl-
töä, vahvistaa omaa ammatillista
ymmärrystä ja mahdollistaa myös
yksikön totuttujen toimintatapojen
arvioinnin ja kehittämisen uusista
näkökulmista.

3 vinkkiä yhteiskehittämisen alkuun

1. Panostakaa siihen, että kehittämisessä ovat mukana oikeat ihmiset. Miettikää aluksi huolella, kenen työtä tai arkea tämä asia eniten koskettaa? Millaista kokemusta tai näkökulmaa ilman lopputulos voi jäädä vajaaksi? Kenen ääni on jäänyt aikaisemmin kuulematta?

Oikeiden ihmisten saaminen mukaan voi joskus vaatia paljon vaivannäköä, perustelua tai henkilökohtaiseksi räätälöityä kutsua, mutta se kannattaa!

Voimme työskennellä joko ryhmässä keskustellen...

...tai itsenäisesti hiljaisessa tilassa.

2. Mahdollistakaa erilaiset tavat osallistua. Kysykää osallistujilta etukäteen, millaiset asiat auttavat heitä yhteisessä työskentelyssä esimerkiksi kielen tai kommunikoinnin suhteen. Olisiko asiakkaan tai opiskelijan tapaaminen ja kehittämiseen perehdyttäminen jo ennen työpajaa hyödyllistä? Hyödyntäkää sekä yksilö- että ryhmätehtäviä, keskustelua tai hiljaista työskentelyä, selkeää kieltä ja kuvia, jotta jokaiselle löytyy mahdollisimman luonteva tapa osallistua.

3. Antakaa aikaa tutustumiselle. Yhteiskehittäminen onnistuu vain, jos jokainen kokee osallistumisensa tärkeäksi. Älkää kiirehtikö suoraan asiaan tai oletako, että jokainen osallistuja on valmiiksi sisällä teille itsellenne tutussa aiheessa. Ennen kuin kuvittelette mielessänne kehittämisen lopputulosta, keskittykää erityisellä huolellisuudella luottamuksen rakentumiseen ja porukkaan kuulumisen kokemukseen.

Kiitos, tänään opin teiltä paljon.

Tutustukaa ennen kaikkea ihmisiin, ei titteleihin tai organisaatioihin.

Hetkiä vammaisalan urapoluilta

Nämä hetket on koostettu opiskelijoiden ja vammaisalan ammattilaisten jakamista kokemuksista omalla polulla kohti vammaisalan asiantuntijuutta. Voit löytää tarinoista niitä asioita, jotka vahvistavat vammaisalan veto- ja pitovoimaa ja joihin työelämän ja oppilaitosten yhteistyöllä voidaan vaikuttaa.

**Hyväntahtoiset
kohtaamiset**

” Muistan työelämäharjoittelussa, kun tunnelma oli iltapalalla nauruntäyteinen. Ja se palaute, mitä sain asiakkailta, oli niin välitöntä. Siitä tuli olo, että tää on mun juttu. Semmoinen lämmin filis.

**Kannustus ja rohkaisu
koko yhteisöltä**

**Kokemus
osaamisen
arvostuksesta**

” Oikeastaan koko urapolku on mennyt vähän sillä tavalla, että en nyt ihan tiedä, mikä musta tulee isona. Olen aina halunnut oppia lisää, se on myös tietyllä tavalla johtanut aina minua eteenpäin. On tärkeää pysyä ajan hermoilla. Tällä alalla on koko ajan mahdollisuus oppia uutta samalla, kun teet työtä.

**Mahdollisuus vaikuttaa
ja oppia yhdessä**

” Olen tehnyt pitkään tätä työtä ja kerännyt osaamista. Mietittiin esihenkilön kanssa, että mitä seuraavaksi? Miten kertynyttä näkemystä voisi hyödyntää? Iso osa tämän työn mahdollisuuksista lähtee lähiesihenkilön avarakatseisuudesta, kehittämismyönteisyydestä, visioista ja luottamuksesta. Ja työyhteisön avoimesta ilmapiiristä. Lähdin opiskelemaan sosionomiksi ja samalla työpaikalla kehitimme sosionomin työnkuvaa.

**Osaamisen
syventäminen ja
jakaminen**

**Yhteisesti sovitut
rakenteet**

” Tällä hetkellä omalla työpöydällä on paljon asioita, jotka liittyvät kehittämiseen. Koska tunnen hyvin yksiköt. Lisäksi on tehtäviä, jotka liittyvät kirjaamisen laatuun ja verkostotyöhön. Paljon siis työtehtäviä, jotka on oman osaamisen jakamista matalalla kynnyksellä. Mun työn ajatus on, että asiakkaat saavat omannäköistä palvelua ja työyhteisömme voi hyvin.

**Osallisuuden ja
yhdenvertaisuuden
toteutuminen**

Lopuksi

Opiskelijan polulla vammaisalan asiantuntijaksi kietoutuvat yhteen motivaatio, porukkaan kuulumisen kokemus, oppiminen, sitoutuminen ja ammatillinen kasvu. Näiden lisäksi jokainen opiskelija ja jo työelämään ehtinyt ammattilainen rakentaa asiantuntijuuttaan pikkuhiljaa omannäköisekseen, omia kokemuksiaan ja mielenkiinnon kohteitaan hyödyntämällä.

Olemme muotoilleet tämän oppaan edustamaan mahdollisimman hyvin sen yhteiskehittämiseen osallistuneiden ajatuksia, tarpeita ja kokemuksia. Kehittämisen aikana olemme kokeneet sellaista yhdessä tekemisen ja vammaistyön arjen näköistä asennetta, joka jo itsessään on tärkeää vammaisalan vetovoiman vahvistamisessa. Oppaan vinkkejä voikin hyödyntää sellaisenaan tai soveltaa niitä omaan työhön tai opiskeluun sopivaksi, omilla hyviksi koetuilla käytännöillä höystettynä.

Lämmin kiitos kaikille oppaan sisältöön vaikuttaneille sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille ja opettajille sekä vammaisalan yhteisöjen työntekijöille ja asiakkaille.

Tutustu ja ota materiaalit käyttöön!

Kaikki oppaan vinkeissä mainitut Uudistuva ja moninainen vammaistyö Uudellamaalla -hankkeessa kehitetyt materiaalit löytyvät seuraavista linkeistä:

Ammattilaisille ja opiskelijoille suunnatut materiaalit >

Ohjaajille ja opettajille suunnatut materiaalit >

Diakonissa-
laitos

Rohkeasti
ihmisarvon
puolesta

Alppikatu 2, 00530 Helsinki • www.diakonissalaitos.fi